

Biskup Pavol, sluha sluhov Božích, spolu s otcami posvätného koncilu na večnú pamäť

DIGNITATIS HUMANAЕ

Deklarácia o náboženskej slobode

Právo osoby a spoločností na spoločenskú a občiansku slobodu v náboženskej oblasti

ÚVOD

1. DÔSTOJNOSŤ ĽUDSKEJ OSOBY si naši súčasníci čoraz viac uvedomujú¹ a rastie počet tých, ktorí sa dožadujú, aby ľudia mohli konať podľa svojho vlastného úsudku a tešili sa zo zodpovednej slobody, teda aby nekonali z prinútenia, ale vedení vedomím zodpovednosti. Takisto žiadajú právne vymedzenie verejnej moci, aby oblasť spravodlivej slobody osôb a spoločností nebola príliš ohraničená. Tieto požiadavky slobody v ľudskej spoločnosti sa vzťahujú predovšetkým na hodnoty ľudského ducha, najmä na slobodné praktizovanie náboženstva v spoločnosti. Druhý vatikánsky koncil pozorne sleduje tieto duchovné úsilie a v úmysle deklarovat', do akej miery sú v zhode s pravdou a spravodlivosťou, skúma posvätnú cirkevnú Tradíciu a jej učenie, aby z nich v stálom súlade s minulosťou čerpal nové podnety. Tento posvätný cirkevný snem predovšetkým vyhlasuje, že sám Boh dal poznať ľudstvu cestu, po ktorej ľudia, slúžiac mu, môžu v Kristovi dosiahnuť spásu a blaženosť. Veríme, že toto jediné pravé náboženstvo sa uskutočňuje v katolíckej a apoštolskej Cirkvi, ktorú Pán Ježiš poveril, aby ho šírila medzi všetkými ľuďmi, keď povedal apoštolom: „Chodte teda, učte všetky národy a krstite ich v mene Otca i Syna, i Ducha Svätého a naučte ich zachovávať všetko, čo som vám prikázal“ (Mt 28, 19 - 20). A všetci ľudia sú povinní hľadať pravdu, najmä v tom, čo sa týka Boha a jeho Cirkvi, a keď ju poznali, prijať ju a zachovávať. Avšak posvätný cirkevný snem zároveň vyhlasuje, že tieto povinnosti sa týkajú ľudského svedomia, teda že zaväzujú vo svedomí, a že pravda sa presadzuje jedine svojou vlastnou silou, vniká do myslí lahodne, no zároveň dôrazne. Keďže náboženská sloboda, ktorej sa ľudia dožadujú pri plnení svojich povinností voči Bohu, sa vzťahuje na ochranu pred donucovaním v občianskej spoločnosti, tradičná katolícka náuka o morálnej povinnosti jednotlivcov i spoločností voči pravému náboženstvu a jedinej Kristovej Cirkvi zostáva nedotknutá. Okrem toho posvätný koncil, zaoberajúci sa náboženskou slobodou, má v úmysle vyložiť učenie posledných pápežov o nedotknuteľných právach osoby a o právnom usporiadaní spoločnosti.

PRVÁ KAPITOLA

Všeobecné aspekty
náboženskej slobody

Predmet a základ náboženskej slobody

2. Tento vatikánsky snem vyhlasuje, že ľudská osoba má právo na náboženskú slobodu. Táto sloboda pozostáva v tom, že všetci ľudia musia byť chránení pred donucovaním zo strany jednotlivcov alebo spoločenských skupín a vôbec akejkoľvek ľudskej moci tak, aby v náboženskej oblasti nik nebol nútený konať proti svojmu svedomiu a nikomu sa nebránilo konať v náležitých medziach podľa vlastného svedomia súkromne i verejne, individuálne alebo v spojení s inými. Okrem toho vyhlasuje, že právo na náboženskú slobodu má svoj skutočný základ priamo v dôstojnosti osoby, ako to vyplýva zo zjaveného Božieho slova a zo samého rozumu.² Toto právo človeka na náboženskú slobodu má byť uznané v právnom poriadku spoločnosti tak, aby sa stalo občianskym právom.

Všetci ľudia, v súlade so svojou dôstojnosťou, ako osoby obdarené rozumom a slobodnou vôľou - a teda osobne zodpovední - sú samou svojou prirodzenosťou pobádaní a zároveň mravne povinní hľadať pravdu, predovšetkým pravdu týkajúcu sa náboženstva. Sú povinní poznanú pravdu aj prijať a celý svoj život usporiadať podľa jej požiadaviek. Tejto povinnosti však nemôžu zadostučiniť spôsobom, ktorý by zodpovedal ich prirodzenosti, ak nemajú psychologickú slobodu a ak nie sú zároveň chránení pred vonkajším donucovaním. Právo na náboženskú slobodu sa nezakladá na subjektívnej osobnej dispozícii, ale má základ v samej ľudskej prirodzenosti. Preto právo na ochranu pred vonkajším donucovaním nezaniká ani u tých, ktorí nerobia zadosť povinnosti hľadať a prijať pravdu; a neslobodno zamedzovať uplatňovanie tohto práva, pokiaľ sa zachováva spravodlivý verejný poriadok.

Náboženská sloboda jednotlivcov

3. To všetko sa javí ešte jasnejšie tomu, kto si uvedomuje, že najvyššou normou ľudského života je sám večný, objektívny a všeobecný Boží zákon, ktorým Boh vo svojej múdrosti a láske usporadúva, usmerňuje a spravuje celý svet a vývoj ľudskej spoločnosti. Boh robí človeka účastným na tomto svojom zákone, takže človek môže pod láskavým vedením Božej prozreteľnosti čím ďalej tým lepšie poznať nemennú pravdu.³ Preto má každý povinnosť, a teda aj právo hľadať pravdu vo veci náboženstva, aby si pomocou vhodných prostriedkov rozvážne utváral správny a pravdivý úsudok vo svojom svedomí.

Pravdu však treba hľadať spôsobom, ktorý zodpovedá dôstojnosti ľudskej osoby a jej spoločenskej povahe, t. j. slobodným výskumom, pomocou vyučovania a vzdelávania, komunikáciou a dialógom, pri ktorom jeden druhému predkladajú pravdu, ktorú našli - alebo o ktorej sa nazdávajú, že ju našli -, aby si tak navzájom pomáhali v hľadaní pravdy. Poznanú pravdu treba potom rozhodne prijať osobným súhlasom.

Príkazy Božieho zákona človek vníma a poznáva svojím svedomím, ktorého sa musí verne pridržať v každej činnosti, aby dosiahol svoj cieľ a tým je Boh. Preto nie je dovolené nútiť človeka, aby konal proti svojmu svedomiu. Ale nie je dovolené ani prekážať mu, aby konal podľa svojho svedomia, najmä v náboženskej oblasti. Náboženstvo je totiž takej povahy, že sa uplatňuje predovšetkým vnútornými dobrovoľnými a slobodnými úkonmi, ktorými sa človek obracia priamo na Boha. Takéto úkony čisto ľudská moc nemôže ani rozkázať, ani zakázať.⁴ Avšak spoločenská povaha ľudskej prirodzenosti si vyžaduje, aby človek prejavil vnútorné náboženské úkony aj navonok, aby tak bol v náboženskej oblasti spojený s inými

ľudmi a vyznával svoje náboženstvo spoločne s ostatnými.

Ak sa nedovoľuje slobodné praktizovanie náboženstva v spoločnosti, pri ktorom sa zachováva spravodlivý verejný poriadok, koná sa bezprávie proti človeku a samotnému poriadku, ktorý Boh ustanovil pre ľudí.

Okrem toho náboženské úkony, ktorými sa ľudia na základe svojho presvedčenia obracajú k Bohu súkromným i verejným spôsobom, svojou povahou presahujú pozemský a časný poriadok. Preto občianska moc, ktorej vlastným cieľom je starať sa o spoločné časné dobro, musí uznávať a podporovať náboženský život občanov, ale prekračuje svoju kompetenciu, ak si nárokuje riadiť náboženské úkony alebo prekážať v nich.

Náboženská sloboda spoločenstiev

4. Náboženská sloboda, čiže vylúčenosť donucovania vo veci náboženstva, ktorá platí pre jednotlivcov, prislúcha im aj vtedy, keď konajú spoločne. Náboženské spoločenstvá si totiž vyžaduje spoločenská povaha človeka i samého náboženstva.

Preto týmto spoločenstvám treba zaručiť, aby mohli konať podľa svojich noriem, pokiaľ sa pritom nenarúšajú spravodlivé požiadavky verejného poriadku, aby mohli vzdávať verejnú úctu Božej velebnosti, podporovať svojich členov v náboženskom živote, poskytovať im náboženské vzdelanie a zriaďovať ustanovizne, v rámci ktorých ich členovia spolupracujú na usporiadaní svojho života podľa vlastných náboženských zásad.

Náboženským spoločenstvám prislúcha aj právo, aby im zákonné alebo administratívne opatrenia občianskej moci neprekážali vo výbere, výchove, vymenúvaní a v prekladaní svojich vlastných duchovných, v stykoch s náboženskými vrchnosťami a spoločenstvami v iných častiach sveta, vo výstavbe náboženských budov, ako aj v nadobúdaní a užívaní primeraných majetkov.

Náboženské spoločenstvá majú ďalej právo, aby sa im neznemožňovalo slovom a písmom verejne vyučovať a vyznávať svoju vieru. Avšak pri šírení viery a pri zavádzaní náboženských praktík treba sa vždy vystríhať akýchkoľvek spôsobov, ktoré by mohli pôsobiť dojmom donucovania alebo nečestného, prípadne nie celkom vhodného nahovárania, najmä ak ide o menej vzdelaných alebo chudobných ľudí. Taký postup sa má pokladať za zneužívanie vlastného práva a za porušovanie práva iných.

K náboženskej slobode okrem toho patrí, aby sa náboženským spoločenstvám nebránilo slobodne prejavovať osobitnú účinnosť ich učenia pri usporadúvaní ľudskej spoločnosti a oživovaní každej činnosti. Napokon v spoločenskom charaktere ľudskej prirodzenosti a v samej povahe náboženstva korení právo, aby sa ľudia mohli slobodne zhromažďovať z náboženských pohnútok a zakladať výchovné, kultúrne, dobročinné a sociálne združenia.

Náboženská sloboda rodiny

5. Každé rodine ako spoločnosti s vlastnými základnými právami prislúcha právo slobodne usporadúvať svoj domáci náboženský život pod vedením rodičov. Rodičom patrí ďalej právo určiť podľa svojho vlastného náboženského presvedčenia, akú náboženskú výchovu majú

dostať ich deti. Občianska moc má teda uznávať právo rodičov na skutočne slobodnú voľbu škôl a ostatných výchovných prostriedkov, a pre túto slobodnú voľbu sa nemajú zaražovať ani priamo, ani nepriamo nespravodlivými nákladmi. Rodičovské práva sa porušujú aj vtedy, keď sú deti nútené navštevovať školské predmety, ktoré nezodpovedajú náboženskému presvedčeniu rodičov, alebo ak sa povinne zavedie jediná forma výchovy, z ktorej je vylúčená akákoľvek náboženská výchova.

Starostlivosť o náboženskú slobodu

6. Keďže všeobecné dobro spoločnosti – to jest súhrn spoločenských podmienok, v ktorých môžu ľudia plnšie a neobmedzenejšie dosahovať svoju dokonalosť – spočíva predovšetkým v zachovávaní práv a povinností ľudskej osoby⁵, starostlivosť o právo na náboženskú slobodu sa týka tak občanov, ako aj spoločenských skupín, občianskych vrchností, Cirkvi aj iných náboženských spoločností, každého svojím vlastným spôsobom, podľa povinností, ktoré má voči spoločnému dobru.

Chrániť a rozvíjať nedotknuteľné ľudské práva patrí medzi základné povinnosti každej občianskej vrchnosti.⁶ Občianska vrchnosť musí teda účinne chrániť náboženskú slobodu všetkých občanov spravodlivými zákonmi a inými vhodnými prostriedkami tvoriť priaznivé podmienky na rozvoj náboženského života, aby občania mohli naozaj vykonávať svoje náboženské povinnosti a tak boli na osoh samej spoločnosti dobrodenia spravodlivosti a pokoja, ktoré vyplývajú z vernosti človeka Bohu a jeho svätej vôli.⁷

Ak sa vzhľadom na osobitné podmienky niektorých národov dáva v právnom poriadku štátu jednému náboženskému spoločenstvu osobitné občianske uznanie, je potrebné, aby sa zároveň priznalo právo na slobodu v náboženskej oblasti všetkým občanom a náboženským spoločenstvám a aby sa aj rešpektovalo.

Napokon občianska moc je povinná urobiť opatrenia, aby sa rovnoprávnosť občanov, ktorá je tiež spoločným dobrom spoločnosti, nikdy ani otvorene, ani skryte nenarušovala z náboženských pohnútok, ani sa medzi občanmi nerobila nijaká diskriminácia.

Z toho vyplýva, že verejná moc nesmie násilím, zastrášaním ani inými prostriedkami nútiť občanov, aby vyznávali alebo zavrhovali ktorékoľvek náboženstvo, ani nikomu brániť stať sa členom nejakého náboženského spoločenstva alebo z neho vystúpiť. Tobôž koná proti Božej vôli a proti posvätným právam jednotlivca i celej rodiny národov ten, kto akýmkoľvek spôsobom používa násilie na zničenie alebo potlačanie náboženstva či už v celom ľudstve, alebo v niektorej oblasti, poprípade v určitej skupine ľudí.

Limity náboženskej slobody

7. Právo na náboženskú slobodu sa realizuje v ľudskej spoločnosti, a preto jeho uplatňovanie podlieha normatívnym úpravám.

Pri uplatňovaní všetkých slobôd sa treba držať morálnej zásady osobnej a spoločenskej zodpovednosti: jednotlivcov i spoločenské skupiny viaže pri používaní svojich práv mravný zákon brať ohľad na práva iných, na svoje povinnosti voči ostatným a na všeobecné dobro. A so všetkými sa má zaobchádzať spravodlivo a ľudsky.

Okrem toho, keďže občianska spoločnosť má právo chrániť sa proti zneužitiam, ktoré by sa mohli vyskytnúť pod zámienkou náboženskej slobody, poskytovať túto ochranu má najmä občianska moc. To sa však nesmie diať svojvoľne ani uprednostňovaním niektorej skupiny, ale musí sa konať podľa právnych noriem, ktoré sa zhodujú s objektívnym mravným poriadkom. Tieto normy si vyžaduje účinná ochrana a nerušený súlad práv všetkých občanov a dostatočná starostlivosť o autentický verejný pokoj, to jest o usporiadané nažívanie v pravej spravodlivosti. A vyžaduje si ich aj povinná ochrana verejnej mravnosti. To všetko patrí medzi základné zložky spoločného dobra a nazýva sa verejným poriadkom. Napokon treba v spoločnosti dodržiavať pravidlo úplnej slobody, podľa ktorého sa musí človeku priznať najväčšia možná sloboda a nie je dovolené obmedzovať ju, iba v prípadoch a v miere, ako je to nevyhnutné.

Naučiť uplatňovať slobodu

8. Na ľudí našich čias sa vyvíja mnohostranný nátlak, takže sú vystavení nebezpečenstvu, že stratia možnosť slobodného rozhodovania. Na druhej strane je nemálo tých, ktorí sú náchylní pod zámienkou slobody odmietajú akúkoľvek podriadenosť a znevažujú potrebnú poslušnosť. Preto tento vatikánsky snem vyzýva všetkých, najmä však tých, ktorí majú na starosti výchovu iných, aby sa usilovali vychovávať takých ľudí, ktorí majú v úcte mravný poriadok, sú poslušní zákonitej vrchnosti a sú milovníkmi pravej slobody, teda ľudí, ktorí sú schopní utvoriť si svoj vlastný úsudok vo svetle pravdy, usmerňujú svoje činnosti s pocitom zodpovednosti a sú ochotní vo veľkodušnej spolupráci sa pričiňovať o uskutočňovanie všetkého, čo je pravdivé a spravodlivé.

Náboženská sloboda má teda slúžiť aj na to, aby viedla k väčšej zodpovednosti ľudí pri plnení svojich povinností v spoločenskom živote.

DRUHÁ KAPITOLA

Náboženská sloboda
vo svetle zjavenia

Učenie o náboženskej slobode má základ v Zjavení

9. To, čo Vatikánsky cirkevný snem deklaruje o práve človeka na náboženskú slobodu, sa zakladá na dôstojnosti ľudskej osoby. Jej požiadavky poznáva ľudská myseľ čoraz jasnejšie vo svetle stáročných skúseností. Ba toto učenie o slobode má korene v Božom zjavení, a preto ho majú kresťania tým svedomitejšie zachovávať. I keď sa totiž v tomto Zjavení výslovne nevyhlasuje právo na ochranu pred vonkajším donucovaním vo veci náboženstva, predsa z neho vyplýva dôstojnosť ľudskej osoby v celom rozsahu. Vidno z neho Kristovu úctu k slobode človeka pri plnení povinnosti veriť Božiemu slovu; a učí nás v akom duchu sa majú učenici takého vznešeného Majstra vo všetkom riadiť. To všetko ozrejmuje všeobecné zásady, na ktorých sa zakladá učenie tejto deklarácie o náboženskej slobode. Najmä náboženská sloboda v spoločnosti je v plnej zhode so slobodou úkonu kresťanskej viery.

Sloboda úkonu viery

10. Patrí medzi základné princípy katolíckeho učenia, ktoré sa nachádzajú v Božom slove a dôsledne ich hlásajú cirkevní otcovia⁸, že človek má dobrovoľne odpovedať Bohu vierou; preto nikto nemá byť nútený prijať vieru proti svojej vôli.⁹ Úkon viery je totiž samou svojou povahou dobrovoľný. Lebo človek, vykúpený Kristom Spasiteľom a skrze Ježiša Krista povolaný za adoptívne Božie dieťa¹⁰, nemôže prilnúť k Bohu, ktorý sa zjavuje, ak ho nepritiahne Otec¹¹, aby prejavil Bohu rozumnú a slobodnú poslušnosť viery. Teda povaha viery plne zodpovedá, aby bolo z náboženskej oblasti vylúčené akékoľvek donucovanie zo strany ľudí. Práve preto náboženská sloboda nemálo napomáha vytvárať podmienky, v ktorých možno bez ťažkostí pozývať ľudí, aby z vlastnej vôle prijali kresťanskú vieru a celý život ju aktívne vyznávali.

Konať ako Kristus a apoštoli

11. Boh totiž volá ľudí, aby mu slúžili v Duchu a pravde, takže sú viazaní vo svedomí, ale nie sú nútení. Berie totiž ohľad na dôstojnosť ním stvorenej ľudskej osoby, ktorá sa má dať viesť vlastným úsudkom a používať svoju slobodu. To sa dokonale ukázalo v Ježišovi Kristovi, v ktorom Boh dokonale zjavil sám seba a svoje cesty. Veď Kristus, náš Majster a Pán¹², tichý a pokorný srdcom¹³, trpezlivo pozýval a získaval si učeníkov.¹⁴ To, čo hlásal, dokazoval a potvrdzoval zázrakmi, aby vzbudil a posilnil vieru svojich poslucháčov, nie aby na nich vyvíjal nátlak.¹⁵ Svojim poslucháčom vyčítal aj ich malovernosť, ale trest ponechal Bohu na súdny deň.¹⁶ Keď vyslal apoštolov do sveta, povedal im: „Kto uverí a dá sa pokrstiť, bude spasený; ale kto neuverí, bude odsúdený“ (Mk 16, 16). A vediac, že medzi pšenitou je aj kúkoľ, rozkázal, aby sa nechalo rásť oboje až do žatvy, ktorá bude na konci sveta.¹⁷ Nechcel byť politickým Mesiášom, ktorý by vládol násilím¹⁸, radšej sa nazýval Synom človeka, ktorý prišiel, „slúžiť a položiť svoj život ako výkupné za mnohých“ (Mt 20, 28). Ukázal sa dokonalým služobníkom Božím¹⁹, ktorý „nalomenú trst' nedolomí, hasnúcí knôtik nedohasí“ (Mt 12, 20). Tým, že kázal platiť daň cisárovi, uznával občiansku moc a jej práva, ale jasne pripomenul, že treba zachovávať vyššie, Božie práva: „Dávajte teda, čo je cisárovo, cisárovi, a čo je Božie, Bohu“ (Mt 22, 21). Napokon završil svoje zjavenie tým, že na kríži dokončil dielo vykúpenia, ktorým získal ľuďom spásu a pravú slobodu. Vydal totiž svedectvo pravde²⁰, ale nechcel ju nasilu nanútiť tým, ktorí jej odporovali. Lebo jeho kráľovstvo sa nepresadzuje mečom²¹, ale nastoluje sa svedectvom a počúvaním pravdy a rastie láskou, ktorou Kristus vyzdvihnutý na kríži priťahuje k sebe ľudí.²²

Apoštoli, poučení Kristovým slovom a príkladom, sa uberali tou istou cestou. Od samých začiatkov Cirkvi sa Kristovi učeníci usilovali obrátiť ľudí, aby vyznávali Krista ako Pána. Nerobili to však donucovaním alebo lešťami nehodnými evanjelia, ale predovšetkým silou Božieho slova.²³ Všetkým neohrozene ohlasovali úmysel Boha Spasiteľa, „ktorý chce, aby boli všetci ľudia spasení a poznali pravdu“ (1 Tim 2, 4). No zároveň brali ohľad na slabých, hoci sa mýlili, a upozorňovali, že „každý z nás sa bude Bohu zodpovedať za seba“ (Rim 14, 12)²⁴, teda že sme povinní poslúchať svoje svedomie. Ako Kristus, tak aj apoštoli sa vždy

usilovali vydávať svedectvo o Božej pravde a „smelo hlásali Božie slovo“ (Sk 4, 31) ľudu i vladárom.²⁵ Pevne verili, že samo evanjelium je skutočne prejavom Božej moci na spásu každého veriaceho.²⁶ Opovrhovali teda všetkými telesnými zbraňami²⁷ a nasledovali Kristov príklad dobrotivosti a skromnosti, ohlasovali Božie slovo a verili, že sila tohto slova zničí mocnosti, ktoré sa protivia Bohu²⁸, a privedie ľudí k viere, aby poslúchali Krista²⁹. Ako Majster, tak aj apoštoli uznávali zákonitú občiansku vrchnosť: „Niet moci, ktorá by nebola od Boha“, učí apoštol, a preto prikazuje: „Každý nech sa poddá vyššej moci... Kto sa teda protiví vrchnosti, protiví sa Božiemu poriadku“ (Rim 13, 1 - 2).³⁰ Zároveň sa však nebáli odporovať verejnej moci, ktorá sa protivila svätej Božej vôli: „Boha treba viac poslúchať ako ľudí!“ (Sk 5, 29).³¹ Touto cestou sa uberali v priebehu vekov mnohí mučeníci a veriaci všade na svete.

Cirkev nasleduje Krista a apoštolov

12. Cirkev, verná pravde evanjelia, ide teda v šľapajach Krista a apoštolov, keď uznáva náboženskú slobodu a podporuje ju v súlade s dôstojnosťou človeka a s Božím zjavením. Toto učenie, ktoré prijala od svojho Majstra a od apoštolov, v priebehu vekov zachovávala a ďalej odovzdávala. A hoci v živote Božieho ľudu, putujúceho uprostred premenlivosti ľudských dejín, sa občas vyskytli spôsoby, ktoré sa menej zhodovali ba až priamo odporovali duchu evanjelia, predsa vždy zostalo v platnosti učenie Cirkvi, že nikoho nemožno nútiť, aby veril. Evanjeliový kvas dlho pôsobil na ľudské mysle a v značnej miere prispel k tomu, že ľudia dôslednejšie uznali svoju vlastnú dôstojnosť a dozrelo presvedčenie, že vo veci náboženstva treba v spoločnosti chrániť človeka pred akýmkoľvek donucovaním zo strany ľudí.

Sloboda Cirkvi

13. Medzi dobrami Cirkvi, ba i samej pozemskej obce, ktoré treba vždy a všade chrániť a brániť proti každému bezpráviu, určite patrí na prvé miesto, aby Cirkev mohla konať tak slobodne, ako si to vyžaduje starostlivosť o spásu ľudí.³² Je to posvätná sloboda, lebo sám jednorodený Boží Syn ňou obdaroval Cirkev, ktorú si nadobudol vlastnou krvou. Ona prislúcha Cirkvi do tej miery, že kto proti nej útočí, koná proti Božej vôli. Sloboda Cirkvi je základným princípom vo vzťahoch medzi Cirkvou a verejnou mocou a celým občianskym zriadením.

V ľudskej spoločnosti a voči akejkoľvek verejnej moci si Cirkev nárokuje slobodu ako Kristom Pánom ustanovená duchovná autorita, ktorej z Božieho poverenia prislúcha povinnosť ísť do celého sveta a hlásať evanjelium celému stvorenstvu.³³ Cirkev si rovnako nárokuje slobodu ako spoločenstvo ľudí, ktorí majú právo žiť v občianskej spoločnosti podľa predpisov kresťanskej viery.³⁴

Nestačí však náboženská sloboda hlásaná slovami alebo stanovená iba zákonmi: až keď sa náboženská sloboda úprimne uplatňuje aj v praxi, Cirkev má podľa práva a podľa skutočného stavu ustálené podmienky na potrebnú nezávislosť na plnenie svojho božského poslania; nezávislosť, ktorú si cirkevné vrchnosti čo najdôraznejšie nárokovali v spoločnosti.³⁵ Pritom

kresťania, rovnako ako ostatní občania, majú právo, aby sa im neprekážalo žiť podľa vlastného svedomia. Teda sloboda Cirkvi je v súlade s náboženskou slobodou, ktorú treba priznať ako právo všetkým ľuďom a spoločnostiam a ktorú treba uzákoniť v právnom poriadku.

Poslanie Cirkvi

14. Aby bola Katolícka cirkev poslušná Božiemu príkazu: „Učte všetky národy“ (Mt 28, 19), musí neúnavne pracovať na tom, „aby sa Pánovo slovo šírilo a oslávilo“ (2 Sol 3, 1).

Preto sa Cirkev naliehavo obracia na svojich synov a dcéry, „aby sa konali prosby, modlitby a orodovania a vzdávali sa vďaky za všetkých ľudí... toto je dobré a milé pred Bohom, našim Spasiteľom, ktorý chce, aby boli všetci ľudia spasení a poznali pravdu“ (1 Tim 2, 1 - 4).

Veriaci musia pri formovaní svojho svedomia bedlivo dbať na posvätné a nepochybné učenie Cirkvi.³⁶ Lebo podľa Kristovej vôle Katolícka cirkev je učiteľkou pravdy a má za úlohu hlásať a hodnoverne učiť pravdu, ktorou je Kristus, a zároveň svojou autoritou deklarovat a potvrdzovať zásady mravného poriadku, ktoré vyplývajú zo samej ľudskej prirodzenosti. Okrem toho sa kresťania majú múdro „v Duchu Svätom, v nepokryteckej láske, v slove pravdy“ (2 Kor 6, 6 - 7) správať k tým, ktorí sú mimo Cirkvi, majú sa usilovať so všetkou odvahou³⁷ a apoštolskou neohrozenosťou šíriť svetlo života, aj keby mali preliať vlastnú krv. Lebo učeníka viaže ku Kristovi, svojmu Majstrovi, vážna povinnosť, čoraz dôkladnejšie poznať pravdu prijatú od neho, verne ju ohlasovať a odvážne ju brániť, s vylúčením prostriedkov, ktoré protirečia duchu evanjelia. No Kristova láska ho zároveň pobáda láskavo, rozvážne a trpezlivo zaobchádzať s ľuďmi, ktorí žijú v omyle alebo nevedomosti, čo sa týka vecí viery.³⁸ Treba brať zreteľ na povinnosti voči Kristovi, oživujúcemu Slovu, ktoré treba ohlasovať, ďalej na práva ľudskej osoby, ako aj na mieru milosti, ktorú Boh udeľuje skrze Krista človeku, povolanejmu dobrovoľne prijať a vyznávať vieru.

ZÁVER

15. Je teda zrejmé, že ľudia dnešných čias si želajú, aby mohli slobodne vyznávať náboženstvo v súkromnom i vo verejnom živote. Ba väčšina štátov už v ústave vyhlasuje náboženskú slobodu za občianske právo a slávnostne ju proklamujú i medzinárodné dokumenty.³⁹

Nechýbajú však režimy, ktoré vo svojich ústavách síce uznávajú slobodu náboženského kultu, ale verejná moc robí všetko, aby odvieďla občanov od vyznávania viery, a náboženským spoločnostiam spôsobuje veľké ťažkosti, alebo dokonca vystavuje ich život nebezpečenstvu.

Posvätný cirkevný snem s radosťou víta šťastné znamenia prítomných čias, ale so smútkom odsudzuje spomenuté poľutovaniahodné fakty. Pritom vyzýva katolíkov a prosí všetkých ľudí, aby čo najpozornejšie uvažovali o tom, ako veľmi je náboženská sloboda potrebná najmä v súčasnom stave ľudskej rodiny.

Veď všetky národy sa očividne čoraz viac zjednocujú, vzťahy medzi ľuďmi rozličných kultúr a

rozdielných náboženstiev sa zblížujú a v každom narastá aj pocit vlastnej zodpovednosti. Aby sa teda v ľudstve obnovili a upevnili pokojné vzťahy a svornosť, vyžaduje sa, aby bola náboženská sloboda všade na svete účinne zabezpečená právnymi opatreniami a aby sa zachovávali najvyššie ľudské povinnosti i práva, ktoré sa týkajú slobodného náboženského života v spoločnosti.

Dal by Boh a Otec všetkých ľudí, aby celé ľudstvo pri svedomitom zachovávaní náboženskej slobody v spoločnosti Kristovou milosťou a účinkovaním Ducha Svätého dospelo k vznešenej a nehynúcej „slobode a sláve Božích detí“ (Rim 8, 21).

Všetko, čo je v celku i v jednotlivostiach ustanovené v tejto deklarácii, odobrili otcovia posvätného koncilu. A my to apoštolskou mocou, ktorú sme dostali od Krista, spolu s ctihodnými otcami v Duchu Svätom schvaľujeme, nariaďujeme a ustanovujeme. A prikazujeme, aby sa toto koncilové ustanovenie uverejnilo na Božiu slávu.

V Ríme pri svätom Petrovi 7. decembra 1965

Pavol, biskup Katolíckej cirkvi

(Nasledujú podpisy koncilových otcov.)

—

POZNÁMKY:

1 Porov. JÁN XXIII., encyklika *Pacem in terris*, 11. apríla 1963: AAS 55 (1963), s. 279; tamže, s. 265; PIUS XII., vianočné rozhlasové posolstvo, 24. decembra 1944: AAS 37 (1945), s. 14.

2 Porov. JÁN XXIII., encyklika *Pacem in terris*, 11. apríla 1963: AAS 55 (1963), s. 260 - 261; PIUS XII., vianočné rozhlasové posolstvo, 24. decembra 1942: AAS 35 (1943), s. 19; PIUS XI., encyklika *Mit brennender Sorge*, 14. marca 1937: AAS 29 (1937), s. 160; Lev XIII., encyklika *Libertas praestantissimum*, 20. júna 1888: *Acta Leonis XIII*, 8 (1888), s. 237 - 238.

3 Porov. SV. TOMÁŠ, *Summa theologiae*, I - II, q. 91, a. 1; q. 93, a. 1 - 2.

4 Porov. JÁN XXIII., encyklika *Pacem in terris*, 11. apríla 1963: AAS 55 (1963), s. 270; PAVOL VI., vianočné rozhlasové posolstvo, 24. decembra 1964: AAS 57 (1965), s. 181 - 182; SV. TOMÁŠ, *Summa theologiae*, I - II, q. 91, a. 4c.

5 Porov. JÁN XXIII., encyklika *Mater et magistra*, 15. mája 1961: AAS 33 (1961), s. 417; tenže, encyklika *Pacem in terris*, 11. apríla 1963: AAS 55 (1963), s. 273.

6 Porov. JÁN XXIII., encyklika *Pacem in terris*, 11. apríla 1963: AAS 55 (1963), s. 273 - 274; PIUS XII., rozhlasové posolstvo, 1. júna 1941: AAS 33 (1941), s. 200.

7 Porov. LEV XIII., encyklika *Immortale Dei*, 1. novembra 1885: AAS 18 (1885), s. 161.

8 Porov. LACTANTIUS, *Divinarum institutionum*, Lib. V, 19: CSEL 19, s. 463 - 464, 465; PL 6, 614 a 616 (kap. 20); SV. AMBRÓZ, *Epist. ad Valentinianum Imp.*, Ep. 21: PL 16, 1005; SV. AUGUSTÍN, *Contra litteras Petiliani*, Lib. II, kap. 83: CSEL 52, s. 112; PL 43, 315; SV. GREGOR VELKÝ, *Epist. ad Virgilium et Theodorum episcopos Massiliae Galliarum*,

Registrum epistolarum, I, 45: MGH, Ep. 1, s. 72; PL 77, 510 - 511 (lib. I, ep. 47); tenže, Epist. ad Johannem episcopum Constantinopolitanum, Registrum Epistolarum III, 52: MGH, Ep. 1, s. 210; PL 77, 649 (lib. III, ep. 53); porov. D. 45, c. 1 (ed. Friedberg, col 160); IV. TOLEDSKÁ SYNODA, c. 57: Mansi 10, 633; porov. D. 45, c. 5 (ed. Friedberg, col. 161 - 162); KLEMENT III.: X, V, 6, 9: ed. Friedberg, col. 774; INOCENT III., Epist. ad arelatensem archiepiscopum, X, III, 42, 3: ed. Friedberg, col. 646.

9 Porov. CIC, kán. 1351; PIUS XII., prejav k tribunálu posvätnej Rímskej rotý, 6. októbra 1946: AAS 38 (1946), s. 394; tenže, encyklika *Mystici corporis*, 29. júna 1943: AAS 35 (1943), s. 243.

10 Porov. Ef 1, 5.

11 Porov. Jn 6, 44.

12 Porov. Jn 13, 13.

13 Porov. Mt 11, 29.

14 Porov. Mt 11, 28 - 30; Jn 6, 67 - 68.

15 Porov. Mt 9, 28 - 29; Mk 9, 23 - 24; 6, 5 - 6; PAVOL VI., encyklika *Ecclesiam suam*, 6. augusta 1964: AAS 56 (1964), s. 642 - 643.

16 Porov. Mt 11, 20 - 24; Rim 12, 19 - 20; 2 Sol 1, 8.

17 Porov. Mt 13, 30 a 40 - 42.

18 Porov. Mt 4, 8 - 10; Jn 6, 15.

19 Porov. Iz 42, 1 - 4.

20 Porov. Jn 18, 37.

21 Porov. Mt 26, 51 - 53; Jn 18, 36.

22 Porov. Jn 12, 32.

23 Porov. 1 Kor 2, 3 - 5; 1 Sol 2, 3 - 5.

24 Porov. Rim 14, 1 - 23; 1 Kor 8, 9 - 13; 10, 23 - 33.

25 Porov. Ef 6, 19 - 20.

26 Porov. Rim 1, 16.

27 Porov. 2 Kor 10, 4; 1 Sol 5, 8 - 9.

28 Porov. Ef 6, 11 - 17.

29 Porov. 2 Kor 10, 3 - 5.

30 Porov. 1 Pt 2, 13 - 17.

31 Porov. Sk 4, 19 - 20.

32 Porov. LEV XIII., list *Officio sanctissimo*, 22. decembra 1887: AAS 20 (1887), s. 269; tenže, list *Ex litteris*, 7. apríla 1887: AAS 19 (1886), s. 465.

33 Porov. Mk 16, 15; Mt 28, 18 - 20; PIUS XII., encyklika *Summi pontificatus*, 20. októbra 1939: AAS 31 (1939), s. 445 - 446.

34 Porov. PIUS XI., list *Firmissimam constantiam*, 20. marca 1937: AAS 29 (1937), s. 196.

35 Porov. PIUS XII., príhovor *Ci riesce*, 6. decembra 1953: AAS 45 (1953), s. 802.

36 Porov. PIUS XII., rozhlasové posolstvo, 23. marca 1952: AAS 44 (1952), s. 270 - 278.

37 Porov. Sk 4, 29.

38 Porov. JÁN XXIII., encyklika *Pacem in terris*, 11. apríla 1963: AAS 55 (1963), s. 299 - 300.

39 Porov. JÁN XXIII., encyklika *Pacem in terris*, 11. apríla 1963: AAS 55 (1963), s. 295 - 296.